

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1895, kl. 6 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 11 §
i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21
mars 1862.*

Frågan om begränsning af den kommunala rösträtten på landet har vid innevarande riksdag å nyo bragts å bane i en af herr *L. Eriksson* i Bäck inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 112, deri motionären anför:

Af statistiska centralbyråns berättelse för år 1871 rörande den kommunala rösträtten framginge, att i allt för många kommuner de stora fyrktalen helt och hållet beherskade de mindre, utan någon möjlighet för de senare att göra sig gällande, och sedan dess hade denna öfvervigt allt mer ökats. Så t. ex. hade i nämnda berättelse högsta fyrktalet på en hand i Stockholms län upptagits till 6,197, men hade nu för länge sedan ökats till öfver 25,000. Motsvarande fyrktal för Vesternorrlands län hade för flera år sedan ökats från 25,000 till 62,000, hvilket fyrktal tillkommit ett sägverk i närheten af Sundsvall.

Af stor betydelse vore äfven, att antalet jordbruksfyrkar i hela riket sedan längre tid stått i det närmaste stilla, under det öfriga slag af fyrkar varit fortfarande stadda i en ofantlig tillväxt. Under 1880-talet hade

nemligen jordbruksfyrkarne ökats för hela riket från 12,744,209 till 12,934,309 eller med allenast $1\frac{1}{2}$ procent, under det samtidigt alla öfriga fyrkar ökats från 7,374,075 till 10,832,122 eller med icke mindre än 47 procent. En enkel uträkning visade, att, om tillväxten under 1890-talet blefve alldeles den samma, så skulle vid början af nästa århundrade vårt lands jordbruksfastighet ega ett sammanlagdt fyrktal af 13,124,409 mot 14,290,169 fyrkar för alla öfriga kommunalt beskattade föremål. Detta ville med andra ord säga, att äfven om förhållandet skulle ställa sig något olika på skilda orter, så komme i det hela taget vid början af 1900-talet det svenska jordbruksintresset inom våra landtkommuner att befinna sig i en ohjelpig minoritet gent emot de stora bolagens och penningeväldets målsmän.

De faror, som från detta håll hotade vårt politiska och kommunala lif, måste undanrödjas, innan det blefve för sent. Då det redan 1871 företrädesvis vore i de kommuner, der jordbruksintresset låge under, som de stora fyrktalen oinskränkt regerade, så kunde med visshet antagas, att deras kommunala öfvermägt sedan den tiden högst betydligt ökats. Det torde ej vara för mycket att antaga, att de 54 kommuner, der en enda röstegande innehade mer än halfva röstetalet, liksom de 360 kommuner, der två röstegande hvar för sig innehade mer än fjerdedelen af röstetalet, sedan 1871 i det närmaste fördubblats.

Vid sådant förhållande vore det knappast rådligt att nöja sig med den anspråkslösa begränsning af den kommunala rösträtten, som lagutskottet upprepade gånger föreslagit, Andra Kammaren lika ofta antagit, men Första Kammaren äfvenledes lika ofta afslagit. Flera gånger hade det blifvit offentligen påpekadt, att en begränsning af de högsta kommunala röstetalen till en tiondedel af kommunens hela fyrktal skulle förblifva utan all inverkan på 931 af rikets 2,354 landtkommuner eller nära två femtedelar af hela antalet, medan en nedsättning af röstmaximum till en tjugonedel likaledes skulle blifva utan verkan i 201 landtkommuner eller nära en elftedel af hela antalet.

En annan grund måste således utfinnas för en kommunal rösträttsreform, om denna skulle blifva tillräckligt kraftigt verkande. Det vore svårt att uttänka en dylik reform, som följde en allmän regel och vore fri från godtycke. Vigtigast vore dock, att den önskvärda reformen i så hög grad, som omständigheterna vid dess genomförande tilläte, efter rättvisa och billighet afvägde röstfördelningen mellan innehafvare af de stora och de små fyrktalen, och så vidt möjligt utan att någondera parten derpå blefve lidande.

De hittills föreslagna begränsningarna $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{20}$ af kommunens

hela fyrktal hade alla det felet, att de verkade olika i olika kommuner på samma fyrktal. Men för att en rösträttsreform skulle hafva någon utsigt att blifva tillfredsställande, verksam och bestående, måste den vara så afpassad, att den verkade lika på samma fyrktal öfverallt i landet och på samma gång tillbörligt minskade de stora fyrktalens herravälde öfver de små. Då emellertid i kommuner med relativt låga fyrktal ej något så kalladt fyrkvälde torde förekommit, ansåge motionären, att fyrktal till och med 100 borde bibehållas vid sitt fulla röstetal, hvarefter ingen röstökning borde förekomma upp till 131 fyrk. Denna fyrkklass af 30 fyrk ökades med 10 för att utgöra nästa fyrkklass upp till 171 fyrk och erhöles därför 120 röster. Denna sista fyrkklass af 40 fyrk ökades också med 10 för att utgöra nästa klass upp till 221 fyrk och motsvarade då 140 röster o. s. v. Hvarje röstklass borde utgöras af 20 röster, och till föregående fyrkklass borde läggas 10 fyrk för att bilda efterföljande klass, hvarigenom en progressiv ökning af det verkningslösa fyrktalet åstadkommes.

På grund häraf föreslår motionären:

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att § 11 i kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådan denna paragraf lyder i kongl. förordningen den 26 oktober 1888, måtte få följande förändrade lydelse:

»§ 11.

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal enligt nedanstående tabell.

Från och med 1 till och med 100 fyrk en röst för hvarje fyrk.

Från och med 101 till och med 130 fyrk 100 röster

» 131 » 170 » 120 »

» 171 » 220 » 140 »

» 221 » 280 » 160 »

» 281 » 350 » 180 »

» 351 » 430 » 200 »

» 431 » 520 » 220 »

» 521 » 620 » 240 »

» 621 » 730 » 260 »

	Från och med	731 till och med	850 fyrk	280 röster
	»	851	» 980	» 300
	»	981	» 1120	» 320
	»	1121	» 1270	» 340
	»	1271	» 1430	» 360
	»	1431	» 1600	» 380
	»	1601	» 1780	» 400
	»	1781	» 1970	» 420
	»	1971	» 2170	» 440
	»	2171	» 2380	» 460
	»	2381	» 2600	» 480
	»	2601	» 2830	» 500
	»	2831	» 3070	» 520
	»	3071	» 3320	» 540
	»	3321	» 3580	» 560
	»	3581	» 3850	» 580
	»	3851	» 4130	» 600
	»	4131	» 4420	» 620
	»	4421	» 4720	» 640
	»	4721	» 5030	» 660
	»	5031	» 5350	» 680
	»	5351	» 5680	» 700
	»	5681	» 6020	» 720
	»	6021	» 6370	» 740
	»	6371	» 6730	» 760
	»	6731	» 7100	» 780
	»	7101	» 7480	» 800
	»	7481	» 7870	» 820
	»	7871	» 8270	» 840
	»	8271	» 8680	» 860
	»	8681	» 9100	» 880
	»	9101	» 9530	» 900
	»	9531	» 9970	» 920
	»	9971	» 10420	» 940
	»	10421	» 10880	» 960
	»	10881	» 11350	» 980
	»	11351	» 12000	» 1000
	För öfver 12000 fyrk sker ingen höjning af röstetalet.»			

Genom skrifvelse till Kongl. Maj:t den 9 maj 1894 har Riksdagen — under erinran att den reform af den kommunala rösträtten, som vore af behovet påkallad, icke syntes kunna komma till stånd eller blifva af någon längre varaktighet utan att föregås af en ny statistisk utredning af hithörande förhållanden, samt att Kongl. Maj:t numera anbefalt verkställande af en dylik utredning — framhållit önskvärdheten deraf, att berörda statistiska utredning snarast möjligt blefve fullbordad, och förty anhållit, att densamma om möjligt måtte så bedrifvas, att dess resultat kunde framläggas inför påföljande års Riksdag.

Då det vid nu angifna förhållande icke torde vara lämpligt, att Riksdagen, innan den anbefalda utredningen egt rum samt Kongl. Maj:t framlagt det förslag, hvartill densamma kan föranleda, fattar beslut i frågan, hemställer utskottet,

att herr Erikssons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1895.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.